

Praatkruid

Informatieblad van IVN Veldhoven Eindhoven Vessem

Winter 2023-2024

Bestuur

Voorzitter	Jos de Bruijn	06-37323770	jos.bruijn@kpnmail.nl
Secretaris	Gerard Lijten	040-2540904	ivn.vev@gmail.com
		06-20771867	
Penningmeester	Cor van Leeuwen	06-10935833	corvanleeuwen.ivnvev@gmail.com
Ledenadministratie	Cor van Leeuwen	06-10935833	corvanleeuwen.ivnvev@gmail.com
Leden	Claudia Stoldt	06-41917390	claudia@detuinfluitier.com
	Tineke Lous	040-2544926	tineke.lous@hccnet.nl
	Etje Hendrikx	06-22886128	etjehendrikx@gmail.com

Werkgroepen

Landschap en milieu Eindhoven	Jos de Bruijn	0637323770	jos.bruijn@kpnmail.nl
Landschap en milieu Veldhoven-Vessem	Gerard Lijten	0402540904	gerard.lijten@planet.nl
Wandel- en fietsroutes	Rien de Schipper	0651579996	rien.de.schipper@gmail.com
Cursussen	Jannie Landa	0651403216	jannielanda1@gmail.com
Vogels	Heine van Maar	0402534269	heine.vanmaar@planet.nl
Water	Tineke Lous	0402544926	t.lous@hccnet.nl
Vlindertuin	José van Lieshout	0620897465	josevanlieshout@kpnmail.nl
Documentatiecentrum	Harrie Kessler	0402532079	hpekessler@gmail.com
Jeugd IVN	Heine van Maar	0402534269	heine.vanmaar@planet.nl
	Etje Hendrikx	0622886128	etjehendrikx@gmail.com
Scholenwerk	Marian Kessler	0402532079	kesselermj@gmail.com
Publiek en publiciteit	Gerard Lijten	0402540904	gerard.lijten@planet.nl
Planten	Eugenie Verstegen		eugenie.verstegen@gmail.com
Vleermuizen	Gerard Lijten	0402540904	gerard.lijten@planet.nl
Kleine Landschapselementen	Frans Boks	0497518535	f.boks@kpnplanet.nl
Kinderdoe	Petra van Leeuwen	0402114070	petravleeuwen@upcmail.nl
Duurzaamheid	tijdelijk	gestopt	
Gebiedsbeschrijvingen	Jos de Bruijn	0637323770	jos.bruijn@kpnmail.nl
Insecten	Wil Janssen	0402550242	wil.janssen@kpnmail.nl

IVN

Veldhoven Eindhoven Vessem

IVN Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid is een landelijke vereniging met plaatselijke afdelingen. IVN Veldhoven Eindhoven Vessem is zo'n afdeling met als werkgebied de gemeenten Veldhoven, Eindhoven en een deel van de gemeente Eersel (de kernen Vessem, Knegsel en Wintelre). De afdeling is ontstaan door samenvoeging van IVN Veldhoven-Vessem en IVN Eindhoven in 2013 en heeft ca. 300 leden. Ons doel is om met onze activiteiten belangstelling te wekken voor natuur en milieu. Bovendien willen we de kennis bij het publiek hierover vergroten. Met diverse activiteiten zorgen wij voor bescherming en ontwikkeling van de natuur in ons werkgebied.

Vertrouwenscontactpersoon: Marian Kessler
06-17188904 of kesselermj@gmail.com

Lidmaatschap

Het lidmaatschap kost per jaar € 24,00. Huisleden (andere gezinsleden die op hetzelfde adres wonen) betalen jaarlijks € 5,-. Als (huis)lid krijgt u korting bij onze cursussen en kunt u deelnemen aan alle ledenactiviteiten. Jeugdleden betalen € 35,00 per jaar. Scholen betalen een vaste contributie van € 40,00 per jaar. Bankrek.nr. NL33 INGB 0000 392082 t.n.v. IVN Veldhoven Eindhoven Vessem.

D'n Aard

Ariespad 5, 5503 EZ Veldhoven 040-2549279
Beheer, onderhoud, reserveringen: Gerard Lijten
0620771867 of ivn.vev@gmail.com

Praatkruid

IVN Veldhoven Eindhoven Vessem - winter 2023-2024

Drie dingen

Vandaag ben ik op een bijeenkomst met Trefpunt Groen Eindhoven geweest op het grote probleem met de naam Aziatische hoornaar. Alarm werd geslagen door een groep bijenhouders die bijzonder veel te lijden hebben van deze exoten. Ze eten namelijk hun bijen op. Daarnaast pakken ze ook veel andere insecten en de populaties daarvan staan al erg onder druk, dat weten jullie. Vandaar dat ik graag de oproep doorspeel aan jullie allemaal. Mocht je een nest zien, geef dat dan door op www.waarneming.nl. Deze site wordt regelmatig gescreend en de meldingen worden doorgezet naar de provincie. De provincie is immers verantwoordelijk voor de bestrijding. Het zal nog een hele strijd worden want de nesten zijn soms moeilijk te vinden, vaak heel hoog in de bomen.

Vorige keer heb ik jullie verteld van het plan van de Gemeente Eindhoven om **hondeneigenaren** uit te nodigen voor een wandeling met gids door Genneper parken. Doel was om die mensen te vertellen over het belang van dit gebied voor de natuur en hun duidelijk te maken waarom het los laten lopen van de hond geen goed idee is.

Ik heb hieraan meegewerkt samen met de stadsboswachters. We hebben een aantal wandelingen gelopen met publiek. Erg leuk en informatief, maar..... mensen met honden hadden zich niet aangemeld. De doelgroep is op deze manier niet bereikt. Jammer dus. Ik had er eerlijk gezegd ook wel wat twijfels over want mensen horen nu eenmaal niet graag wat ze verkeerd doen. Conclusie: dit heeft dus niet gewerkt en de Gemeente gaat nu verder denken over de te nemen stappen. Mochten jullie nog goede ideeën hebben, ik houd me aanbevolen!

Tot slot het goede nieuws. We hebben met de natuurgidsen vorige week de jaarlijkse planningsavond gehad. Daarbij hebben we terug gekeken naar de activiteiten van dit jaar en hebben we de eerste plannen voor 2024 in de steigers gezet. Ik vind het mooi om te kunnen melden dat we een groot aantal wandelingen en andere publieksactiviteiten hebben gehad dit jaar. Daarbij hebben we ruim **1400 personen** mogen ontvangen en hopelijk enthousiast gemaakt over natuur en landschap. Dit gaan we komend jaar natuurlijk proberen op zijn minst te evenaren.

Graag wens ik jullie een mooie winter met fijne wandelingen met erwtensoep of warme chocomel na. Ook alvast een sfeervolle jaarwisseling en het allerbeste voor 2024. Wij gaan er weer met goede zin tegenaan.

Jos de Bruijn

Inhoud

- 4 ALV: uitnodiging en agenda
- 5 Activiteiten
- 6 Wandeltip:
- 7 Natuurbrug Warmbeek
- 8 Macro's van Wim Verrijp
- 9 Verslag van 10 jaar IVN VEV
- 14 Vogels in de Herbertusbossen
- 15 Nachtvlinderavond: een verslag
- 16 De mooiste bloem ter wereld
- 17 Lenderprijs 2023
- 18 Cursussen en lezingen
- 19 Aziatische hoornaar

Foto's voorpagina

Dubbele regenboog over Veldhoven Foto: Wouter Leclercq

Bodemdiertjes zoeken tijdens de Iustrumactiviteit Foto: Claudia Stoldt

Colofon

Redactie:
Etje Hendrikx
etjehendrikx@gmail.com

Praatkruid Lente 2024

Het Praatkruid lente 2024 verschijnt half maart 2024.
Graag kopij aanleveren vóór 15 februari 2024.

Een facebookbericht plaatsen
via: ivnofacebook@gmail.com

Uitnodiging Algemene Ledenvergadering Dinsdag 27 februari 2024 20.00 uur in d'n Aard

BESTUUR

Agenda

- 01 Opening vergadering, afmeldingen, vaststellen agenda
- 02 Ingekomen stukken en mededelingen
- 03 Verslag ALV 2023 (is te lezen in Praatkruid zomer 2023)
- 04 Rondvraag
- 05 Jaarverslag 2023 (secretaris)
- 06 Financiën (penningmeester)
 - * Financieel verslag 2023
 - * Verslag kascommissie
 - * Décharge penningmeester
 - * Benoeming kascommissie
- 07 Bestuursverkiezing
 - Claudia Stoldt is aftredend en herkiesbaar.
 - Gerard Lijten treedt dit jaar terug als secretaris en bestuurslid.
 - Kandidaten, gesteund door 5 leden, kunnen zich tot 22 februari melden bij het bestuur
- 08 Begroting 2024 (penningmeester)
- 09 Rondvraag
- 10 Sluiting van de vergadering

Na de vergadering is er volop gelegenheid om bij te praten met elkaar bij een hapje en een drankje.

Wolfsspinn Foto: Wim Verrijp

Activiteiten

GERARD LIJTEN

Zondag 17 december, 10:00-12:00 uur

Wandeling langs de Dommel in Eindhoven met thema “-bomen”

Start:hoek Jonckbloedlaan-Coornhertlaan in Eindhoven

Zondag 7 januari, 10:00-12:00 uur

Winterwandeling over de Oirschotse heide

Start: bosrand voorbij Chaletpark Dennenoord, Oirschot-sedijk Wintelre

Zondag 10 maart, 10:00-12:00 uur

Wandeling bij het Grootmeer met thema “amfibieën”

Start: parkeerplaats Grootmeer aan de Merenweg in

Wintelre

Zondag 17 maart, 10:00-12:00 uur

Wandeling door Park Meerland met thema “prille lente”

Start: Mrs. Park, Waterfront 402 in Eindhoven

Zondag 31 maart, 10:00-12:00 uur

Wandeling door de Aanschotse Beemden met thema “voorjaar”

Start: parkeerplaats einde Toledolaan in Eindhoven

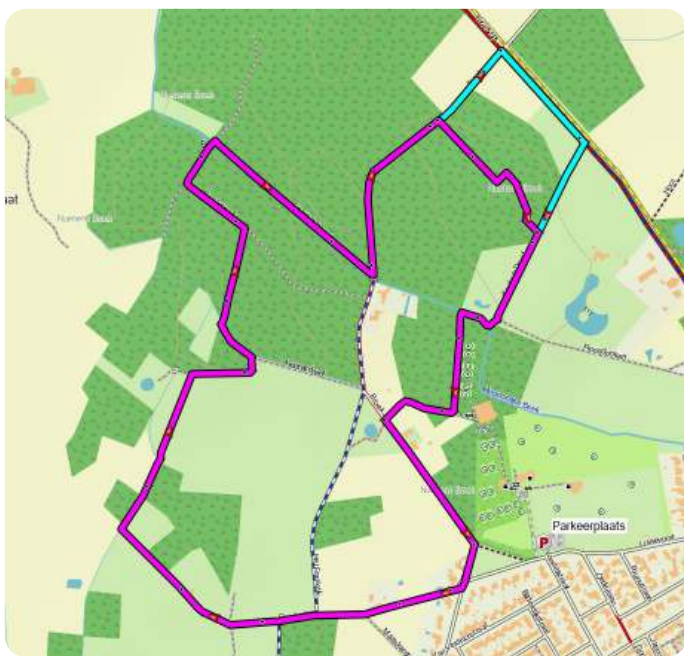

Wandeltip: Nuenens Broek

HEINE VAN MAAR

Deze keer een korte wandeling van ongeveer een uur in Nuenen. In een kleinschalig landschap dat overgaat in moerasbos.

De wandeling ligt op een kwartier van het centrum van Nuenen en het kan niet anders dan dat Vincent van Gogh hier heeft rondgelopen en inspiratie opdeed voor zijn etsen. In het dorp kun je het kleine kerkje bekijken dat hij heeft afgebeeld. Maar ik dwaal af.

Het **Nuenens Broek** is laaggelegen en heeft leemhoudende dus vette grond: laarzen mee en niet terugdeinzen voor smalle glibberige paadjes.

De start is aan de **Lissevoort/het Broek**. Daar is plek voor fiets of auto. Loop tussen de villa's door de Paaihurken in en zie het mooie Brabantse landschap dat hier nog behoorlijk ongeschonden is. Bij een sloot ga je naar rechts en volg je het wandelpad tot aan een T splitsing. Ga links. Brabants Landschap kocht jarenlang grond en is nu eigenaar van de meeste weilanden met houtsingels. De waterstand is verhoogd waar dat mogelijk is. Het struweel zit vol leven. Bij de T splitsing ga je dus links en volg dit pad tot je weer weilanden ziet, dan rechts aanhouden en het pad een tijd volgen.

Je bent aangekomen in het gesloten moerasbos van het **Nuenens Broek**. Vorige eigenaren wisten niet meer met de natte grond te doen dan er populieren op te planten. De bomen zijn nu oud en aan het einde van hun omloop. Spechten en wielewalen doen hun voordeel met de populieren.

Maar sinds het eigendom van Brabants Landschap kreeg de natuurlijke vegetatie kansen en kon er dichte ondergroei ontstaan met vooral veel hazelaar, els en eik. Helaas heeft de stikstofneerslag gezorgd voor een ondoordringbaar braamstruweel, op plekken waar veel kruiden zouden moeten staan. Bij weer een T splitsing ga je links en met de bocht mee naar rechts, je komt bij de **Hooidonksebeek**, die ontspringt bij Gulbergen en Dierenrijk in Mierlo en die hier het gebied ontwatert.

De beek komt in de Dommel bij de **Hooidonkse watermolen**, die je straks ook even kunt bekijken, iets meer richting Son. De Hooidonksebeek heeft een zandbodem, belangrijk voor veel dierenleven. Volg de noordkant van de beek totaan de verharde weg, ga links. Als het bos aan je linkerhand overgaat in weiland, kun je rechts met een verstopt paadje het bos in. Het is goed te belopen. Wil je dit niet dan kun je een blokje om via de drukke weg Son-Nuenen. Volg het paadje tot dat je op een groter pad links kunt. Je kruist de beek nog een keer met een houten bruggetje. Dan links langs de tennisvelden. Einde rechts en de weg volgen tot de verharde weg, het Broek. Links en je komt terug bij de parkeerplaats.

Veel wandelplezier.

Middelste bonte specht Foto: Gerard Lijten

Natuurbrug Warmbeek

AD VAN DORST

Bezoek van de plantenwerkgroep aan “Natuurbrug Warmbeek”

Het was een zomerse dag toen ik op 23 augustus met de fiets op weg ging naar een klein domein in het bosgebied “de Hurken” in de gemeente Waalre. Met onze plantenwerkgroep hadden we een afspraak staan voor een bezoekje aan dit bosgebied van de familie van der Pas.

Toen de familie van der Pas 27 jaar geleden het bosgebied in eigendom verwierf was het riviertje de Tongelreep een natuurlijke scheiding met het naastgelegen verwilderde niemandsland. Dat veranderde toen in 2010 bij het Waterschap “de Dommel” het woord MEANDEREN met hoofdletters werd geschreven. Ja en dus kreeg dit domein een heuse zijarm van het riviertje de Tongelreep. Toch duurde het nog tot 2017 vooraleer deze zijarm werd gepromoveerd tot een echte meander door in de oude Tongelreep een dam te leggen, zodat deze meander het rivierbed werd voor de Tongelreep.

Zoals gezegd, op die 23e augustus zouden we op een parkeerplaats in de buurt ervan verzamelen om gezamenlijk naar de Hurken nr. 5 te lopen. Aldaar aangekomen werden we allervriendelijkst ontvangen door de beheerder: Walter, die ons in alle trots vertelde over zijn Stichting Warmbeek. Er was voor Warmbeek gekozen als stichtingsnaam, omdat het riviertje de Tongelreep in België zijn oorsprong vindt en daar Warmbeek wordt genoemd.

Foto Harrie Kessler

Foto Harrie Kessler

De Stichting heeft ten doel het bevorderen van natuur, natuurbeheer en natuur verder ontwikkelen.

Na de eerste kennismaking werden we door Walter enthousiast rondgeleid om te laten zien dat zijn stukje bos, omgeven door een stromende Tongelreep, aantrekkelijk is voor heel veel verschillende dieren. Van deze dieren had hij vele filmpjes gemaakt en op paaltjes QR-codes aangebracht, zodat je door dat te scannen het betreffende filmpje kon terugzien. Zo zagen we een otter met een tak slepen, een reiger die een te grote vis wist te verschalken, een ijsvogeltje wat zijn prooi oppeuzelde en vele andere.

Het werd een mooie wandeling over een slingerend pad en op elke hoek of bocht wist Walter er iets over te vertellen. Voor mij was het als een Madurodam in natuurvorm; alles aanwezig op een halve hectare.

In de nazit met thee, koffie en koek werden we door Walter nog verder geïnformeerd over het toekomstbeeld van zijn gebied. Wat hem betreft zou het veel meer bekendheid mogen krijgen en werd er ook al nagedacht over een rustpunt voor langskomende fietsers. Maar onze groep in het bijzonder is zeker ook uitgenodigd voor een herhalingsbezoek.

Het was een nuttige en zonovergoten middag.

Berkenkielwants Foto: Wim Verrijp

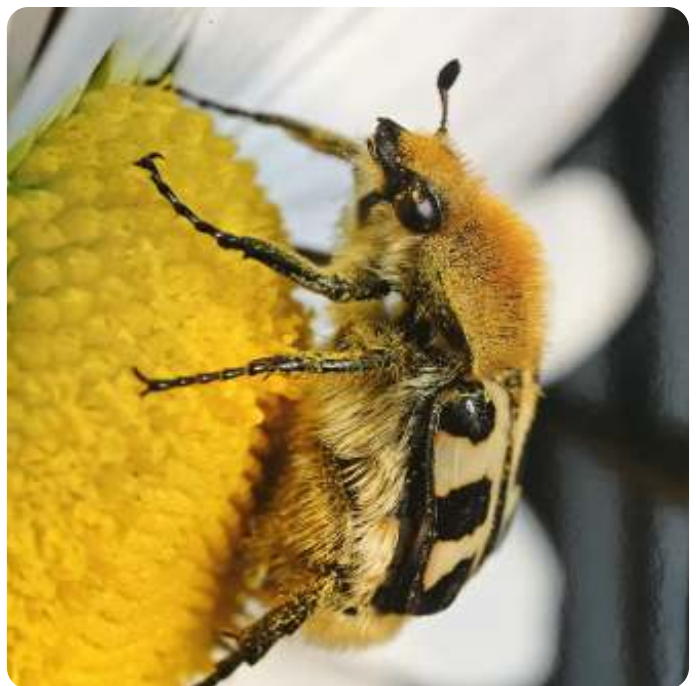

Gedoornde slakkenhuisbij Foto: Wim Verrijp

Macro's van Wim Verrijp

Strontvlieg Foto: Wim Verrijp

Penseelkever Foto: Wim Verrijp

10 jaar IVN VEV: een fijne dag

JANNIE LANDA

Wat een geweldige dag. De zon scheen en er stond een lekker windje in Park Meerland, waar wij het 10 - jarige jubileum vierden. Organiseren, dat kunnen ze: Etje en Anita, beiden al jarenlang actief bij het IVN zijn gepokt en gemazeld. Om 9.00 uur stond de grote tent op en om half 10 stonden alle tafels en banken opgesteld. Nu was het wachten op de koffie en de bezoekers. De dag werd geo-

De feestlocatie is gereed! Het wachten is op de gasten Foto Gerard Lijten

pend door onze voorzitter Jos de Bruijn, die aangaf dat de noodlijdende afdeling Eindhoven, 10 jaar geleden zeer welkom was in Veldhoven en dat het vanaf dat moment alleen maar goed samenwerken was.

Bodemdiertjes

Het ochtendprogramma stond in het teken van bodemdiertjes zoeken en op naam brengen. Dit programma - paste naadloos bij de landelijke bodemdierendagen, waarbij wordt gekeken wat er zoal kriebelt en friemelt onder onze voeten. Het NIOO en KNAW inventariseren wat

Tijgerslak Foto: Harrie Kessler

er zoal aan bodemdiertjes wordt gevonden in Nederland binnen de bebouwde kom van gemeentes met de hulp van burgerwetenschap oftewel Citizen Science. Bodemdieren zijn belangrijk omdat ze een signaalfunctie zijn voor de gezondheid van de bodem.

Daar gingen we dan, met loeppotjes mee een plekje zoeken waar misschien iets te vinden was. Zoeken, zoeken, zoeken. Geweldig leuk dat er van het jeugd IVN 7 kinderen waren. Jord vond als snel een pissebed, Siem een gronde-ter en Bate een wolfspin.

De volwassenen hingen ook met de neus boven de grond. Claudia vond een oprolmiljoenpoot en een strooiseleter. Gerrie een springstaartje. Soms wordt een soort gevonden die niet terug te vinden is op de zoekkaarten. Nou ja, die is heel bijzonder, maar mag nu even niet meegeteld. Is daar een miljoenpoot gespot? Nee hoor, het blijkt de larve van een loopkever, het beestje heeft immers maar 6 pootjes!

Voorstellen van de begeleiders bij de bodemdiertjesactiviteit en uitleg van het project Foto Gerard Lijten

Op deze tafel worden alle gevonden bodemdieren gedetermineerd Foto Claudia Stoldt

Foto Gerard Lijten

Rond 12.00 uur was het lunchpauze, iedereen zat lekker in het zonnetje te genieten van de heerlijke biologische broodjes met een lekker sapje, thee of koffie. Na de lunch wachtten nog twee activiteiten. Planten zoeken en een rondleiding door het park.

Planten

Het is al 7 oktober, welke planten kunnen we in het park tegenkomen? De plantenwerkgroep had daarvoor vooraf een mooi plekje uitgezocht. Er stonden in deze tijd van het jaar nog heel wat planten in bloei. Anita, oplettend als altijd, had de groenaannemer daags ervoor nog net op tijd kunnen tegenhouden om dit stuk te maaien, anders waren we van een koude kermis thuisgekomen. Nu stonden er gelukkig voor deze tijd van het jaar nog veel planten te

Uitleg bij het plantenonderzoek

Foto: gerard Lijten

bewonderen.

Ik was bij een groepje met Marian waar onze penningmeester Cor vertelde dat hij zich nog aan het bezinnen is op de vraag welke activiteit hij wil gaan doen nu hij meer tijd krijgt. Marian legde uit hoe hij een flora kan gebruiken. Begonnen bij het biggenkruid, via het hazenpootje naar de gewone ossentong. Waar staat nou het slangenkruid, het rapunzelklokje, avondkoekoeksbloem en

Witte honingklaver Foto: Harrie Kessler

weegbree?

De plantenwerkgroep heeft een mooie lijst aangelegd van gevonden planten, maar het ging vooral ook om het samen ontdekken en voor sommigen weer even herhalen hoe het ook alweer zat met al die soorten en families. Vol bewondering keek ik naar Petra, zeer slechtziend, maar die toch zo goed uit de voeten wist te komen met wat hulp van haar man naast zich. Haar verwondering voor de natuur maakte mij stil.

In de middag staan de planten centraal

Foto Claudia Stoldt

Bezemkruid met kleine vuurvinder Foto: Harrie Kessler

Steeanjer Foto: Harrie Kessler

Stekelbrem Foto: Harrie Kessler

Wilde cichorei Foto: Harrie Kessler

Wandelen door Park Meerland

Dan de wandeling door het park. Ik liep mee in de groep, waar Claudia en Anita het voortouw namen. Beiden wonen ze in Meerhoven, kennen het park op hun duimpje en zijn beiden zeer betrokken bij de ontwikkelingen in het park. Anita al vanaf het begin in 2007 bij het maken van de plannen. Claudia kwam wat later als expat in Meerhoven wonen. De oeverzwaluwwand, die Anita samen met kinderen van de school de Startbaan jaarlijks onderhoudt en

Foto: Gerard Lijten

de zwaluwen monitort. De gaten in de kunstmatige wand worden elk jaar schoongemaakt, het groen wordt verwijderd en dan komt er nieuw leem/zand in. Een feest voor de kinderen om dit voor te bereiden en daarna bij te houden hoeveel gaten er al open zijn, waarin gebroed wordt en de jonge oeverzwaluwen te zien zijn. We keken onze ogen uit bij het Arboretum waar vrijwilligers elke week aan de slag zijn om bijzondere bomen een beetje te helpen bij het overleven in moeilijke omstandigheden. Wat een prachtige collectie hulstbomen zagen we hier. Terwijl we met onze neuzen boven de bodem speurden en met een vergrootglas planten bekeken zag Heine een groene specht en Jos een Icarusblauwtje voorbijvliegen. Tijdens de excursie attendeerde Anita ons op een ijsvogel.

Er is veel genoteerd. De aantallen en namen van de bodemdierpjes die op naam zijn gebracht, zijn doorgegeven aan de landelijke organisatie. Je krijgt dan vervolgens een cijfer voor de kwaliteit van de bodem hier in het park. We kregen er een cijfer voor, een 9! Goed gezocht en goede grond.

De plantenwerkgroep zal alle aanwezigen een overzicht sturen van de gevonden planten. Het blijken 60 verschillende soorten te zijn.

Het was een dag om het park beter te leren kennen, maar vooral ook feestelijk te delen hoe leuk het is om met de natuur bezig te zijn zowel voor oudgedienden als voor nieuwe IVN leden.

In dit Praatkruid volgen nu de recepten van het heerlijke gebak, dat diverse leden gebakken hadden voor deze dag.

Foto: Gerard Lijten

Glutenvrije plaatcake

FRED EN LILIAN SMITS

Ingrediënten

1 pak cakemix glutenvrij
225 g olijfolie
4 eieren
20 g kokosrasp
1 potje pitloze kersen op siroop (350 g)
satéprikker
20 g kokosrasp om te bestrooien

Bereiding

Verwarm de oven voor op 180 °C (heteluchtoven 160 °C)
Laat de kersen uitlekken op een zeef. Meng in een beslagkom de cakemix, de olijfolie, de kokosrasp en de eieren met een mixer tot een egaal beslag.

Doe het beslag in een ingevette ovenschaal en verdeel de kersen erover.

Bak de cake in 40–50 minuten af in het midden van de voorverwarmde oven.

Controleer met een satéprikker of de cake gaar is, dit is het geval als de prikker droog uit de cake komt.

Bestrooi de plaatcake met kokosrasp en snij in stukken.

foto Fred Smits

Appelcake met kaneel

ELLY FUCHS

Ingrediënten

200 gr roomboter (op kamertemperatuur)
175 gram suiker
1 zakje vanillesuiker
4 grote eieren (op kamertemperatuur)
snufje zout
200 gr zelfrijzend bakmeel
2 theelepels kaneel
2 appels of 3 kleinere
1 eetlepel maïzena
boter om in te vetten
1 eetlepel paneermeel

Bereiding voor 10 plakken

Verwarm de oven voor op 180 graden. Snijd de boter in stukken en doe samen met de suikeren de vanillesuiker in een kom. Mix ze tot een romig mengsel. Mix een voor een de eieren door en mix het 1 minuut tot een glad en luchtig mengsel.

Meng het bakmeel met de kaneel en een snufje zout. Voeg nu in porties bij het romigemengsel van boter en suiker en mix nog 2 minuutjes goed door op de hoogste stand. Schilde appel, snijd in blokjes en meng met de maïzena. Hierdoor heb je minder kans dat de stukjesappel naar de bodem zinken tijdens het bakken. Spatel de appels door het beslag

Vet de cakevorm in en bestrooi met paneermeel en doe het beslag in de cakevorm. Bak de cake in ongeveer 60 min gaar. Laat 15 minuutjes afkoelen en draai de vorm dan voorzichtig om en laat de appelcake volledig afkoelen. Lekker met poedersuiker of slagroom.

Tip: welke appels kun je het beste gebruiken in deze cake? Het is lekker om in in het seizoen (herfst en winter) te kiezen voor Goudreinet appels, deze zijn stevig en fris-zuur. Maar ook Jonagold, Elstar of Gala zijn heel geschikt.

foto bij recept <https://www.leukerecepten.nl/recepten/appel-kaneelcake/>

Kruidkoek van Marian

MARIAN KESSELER

Ingrediënten

200 gram zelfrijzend bakmeel
125 gram bruine basterdsuiker
250 gram rozijnen/ krenten/gedroogde cranberry's
een eetlepel speculaaskruiden
een ei
koude thee (earl grey is lekker)

Bereiding

Mix het meel, de basterdsuiker, de speculaaskruiden en het ei en voeg de koude thee toe tot je een dik cakebeslag hebt.

Roer er daarna, naar believen, de rozijnen, krenten en/ of cranberry's doorheen.

Vet een cakeblik in, schep het deeg erin en strijk de bovenkant glad.

Bak de koek ongeveer 45 minuten in een voorverwarmde oven op 170 graden. Bij een heteluchtoven is de temperatuur 150 graden.

Prik er met een satéprikker in om te kijken of de koek gaar is. Laat de koek 5 minuten staan, voor je hem uit de vorm haalt.

Kruidkoek van Etje

ETJE HENDRIKX

Ingrediënten:

500 gr zelfrijzend bakmeel
300 gr lichtbruine basterdsuiker
300 ml melk
4 theelepels cacao
4 theelepels kaneel
4 theelepels speculaaskruiden of koekkruiden
zakje gedroogde cranberry's

Bereiding:

Zet de oven aan op 150 graden (hetelucht).

Meng alle ingrediënten door elkaar in een kom. Het wordt een zwaar deeg dus mixen met deeghaken.

Doe het deeg in een tulbandvorm.

Bak de koek in 1 uur gaar. Controleer met een breinaald of satéprikker of de koek goed gaar is in het midden. Zoniet, bak nog 10-15 minuten extra

Smakelijk!!!

Koffie, thee, chocomel enheel lekker gebak tijdens het tweede lustrum van IVN VEV Foto: Gerard Lijten

Vogels in de Herbertusbossen

HEINE VAN MAAR

In de winter is het een rustige tijd voor veel IVNers. De vogelaars onder ons hunkeren naar het lengen van de dagen en de start van een nieuw seizoen. Ik vertel daarom in dit nummer wat over vogelonderzoek wat onze vogelwerkgroep ieder jaar uitvoert. De professionele natuurbeheerders zoals Staatsbosbeheer komen veelal niet toe aan het tellen van planten, vlinders en vogels. Dat kost veel tijd en dus geld en dat is er eenvoudigweg niet. Toch willen deze organisaties graag weten wat er in hun natuurgebieden aan planten en diersoorten voorkomt. Kijk, en in dat gat springen wij als vogelwerkgroep van het IVN. Daarover dadelijk meer.

Verder vraagt Sovon, de landelijke organisatie die vogelgegevens verzamelt en statistisch bewerkt, om systematische tellingen. Sovon analyseert ontwikkelingen in de vogelwereld uit alle tellingen die in Nederland uitgevoerd worden. Hoe gaat het bijvoorbeeld met de grutto, en waardoor komt dat?

Sovon geeft advies aan het Ministerie van landbouw, natuur en voedselkwaliteit over noodzakelijke maatregelen. Als IVN VEV dragen we een kleine steen bij. Onze onderzoeken leveren waardevolle informatie voor de natuurbeheerders en voor Sovon. Sovon heeft het liefste dat we een

telling na een aantal jaren herhalen. Dan is vergelijking van resultaten mogelijk.

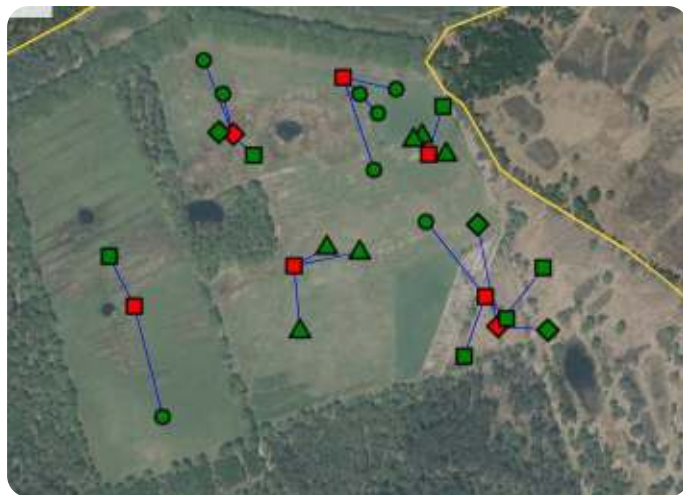
Is het vogelonderzoek een inspanning voor ons? Ja en nee. Om te tellen gaan we vroeg op pad. Je krijgt een mooie zonsopkomst cadeau met vaak reeën in de mistige ochtend en soms een vos die je verbaasd aankijkt. De wereld slaapt nog, het is stil. Dus dat lukt wel. Toch is het vroege opstaan wel even een dingetje. In juni starten we rond half 5 in het veld. Je mag niet afwijken van de voorschriften voor het tellen. We gaan er een keer of 9 op uit met telkens 2 weken ertussen volgens een strak rooster. We gaan in groepjes, samen zie je meer.

In het voorjaar van 2023 telden we de oude bossen achter kasteel Heeze, de Herbertusbossen. In het laatste herfstnummer staat een wandeling beschreven. Brabants Landschap vroeg om dit bos te willen onderzoeken op broedvogels. We zochten vervolgens contact met IVN Heeze Leende en samen voerden we het onderzoek uit. Mari de Bijl, de nu gepensioneerde boswachter/beheerder, bekend van de column in het Eindhovens Dagblad, heeft meegedeld en veel informatie gedeeld over deze bossen.

Hoe bepaal je nou of een vogelsoort broedvogel is in een gebied? Hij moet er dan een leefgebied ofwel een territorium hebben. Ik leg het uit aan de hand van een voorbeeld: de roodborsttapuit.

Koekoek Foto: Gerard Lijten

Op het kaartje zie je groene figuurtjes en enkele rode van de roodborsttapuit, een vogel van struwelen. Iedere keer als we tijdens één van de 9 tellingen een roodborsttapuit zien of horen, noteren we dit. Met bijvoorbeeld erbij vermeld dat de vogel zingt (rondje) of dat er een paartje aanwezig is (driehoekje). Via een app van Sovon registreren we de waarnemingen en een systeem bepaalt of het bij deze waarnemingen om een territorium gaat. Het rode figuurtje geeft de kern van het leefgebied/territorium van het paartje aan. Op dit kaartje staan er 7. Zoals je ziet zijn er veel concurrerende roodborsttapuiten in de omgeving. Eén leefgebied is precies zo groot dat de beide ouders en

de jongen voldoende voedsel kunnen vinden gedurende het hele voorjaar. De mannetjes verdedigen de grens fel van maart tot juni door te zingen en andere mannetjes achterna te zitten. Daarna vervallen de grenzen en trekken de vogels weg. In het gebied op het kaartje zagen we dit voorjaar ook andere territoria, bijvoorbeeld van de blauwborst, de kwartel en de grasmus. Al deze soorten kunnen door elkaar leven omdat ze afwijkend voedsel en een soortspecifieke nestplek hebben. Ze hebben geen last van elkaar.

Na afloop van het seizoen geven we alles door aan Sovon. We maken ook een rapport en hebben dit inmiddels aangeboden aan Brabants Landschap tijdens een bijeenkomst in het IVN gebouw in Heeze. De afgelopen jaren telden we bijvoorbeeld Bokt in Eindhoven op verzoek van de gemeente, en het Huisven in Heeze-Leende op verzoek van Brabant Water. Ook de Veldhovense Dommelbeemden in bezit van Natuurmonumenten aan de Nagelmakerseweg komen regelmatig aan de beurt. De rapporten staan op onze site. Dit jaar hebben zo'n 20 vogelaars meegedaan in de Herbertusbossen. Prachtige bossen met maar liefst 75 verschillende broedvogelsoorten.

Gekraagde roodstaart Foto: Gerard Lijten

Nachtvlindernacht 2023

JOSÉ VAN LIESHOUT

Op 15 september is de Nachtvlindernacht 2023 georganiseerd bij Bijenhouders vereniging St. Ambrosius (Berkt 37, 5508 EE Veldhoven)

Het was rond 20.30 uur donker. De eerste nachtvlinder verscheen al op het scherm.

Na enige tijd verschenen er meer nachtvlinders.

Toen we gingen opruimen moesten we de nachtvlinders van het doek schudden, het waren vooral buxusmotten. Nachtvlinders die waargenomen zijn en op naam gebracht door Lucy Géhéniau met veel assistentie van andere geïnteresseerden.

10 volgelingen, rode dennenspanner, 15 buxusmotten, gamma uiltje, variabele spikkelspanner, 2 huismoedertjes, grijze wortel-uil, egale stippelspanner, zwarte C vlinder, gepijlde micro-uil wachtervlinder, beertje en een

Op het met een lamp doorschienen scherm verschijnen de eerste lichtgevoelige nachtvlinders Foto José van Lieshout

Determineren van nachtvlinders is een hele klus. Er komt veel kennis, ervaring, boeken en samen kijken aan te pas Foto José van Lieshout

appeltak

Het was een geslaagde avond met 16 volwassenen en 2 kinderen.

Vanuit onze afdeling waren José, Lucy en Lia de begeleiders.

De mooiste bloem ter wereld

JOHAN VAN ZIJLL LANGHOUT

Is de **passiebloem** echt de mooiste bloem ter wereld, zoals de Spaanse missionarissen haar noemde?

Ze ontdekten deze bloem in Amerika en noemden haar het **symbool van geluk**.

Ze zagen in de bloem het **sterven van Jezus**: de corona is de doornenkroon, de 3 stampers zijn de spijkers, de 5 meeldraden zijn de wonden, het donker rood is het bloed, de ranken zijn de zweep en het blauw is de hemel, de kleuren van Maria.

De passieflora de mooiste? Dat is erg persoonlijk, maar een feit is dat het een geweldig mooie bloem is en ook heel bijzonder. Het is een klimplant met lange ranken, die de hele zomer bloeit en bestoven wordt door bijen en wantsen.

In mijn tuin bloeide de plant de hele zomer en elke dag gingen er wel enkele bloemen open. Dat openen gebeurt in ongeveer 5 minuten en is net als bij de teunisbloem met het blote oog te volgen.

Sommige bloemen groeien uit tot lekkere passievruchten. Tot mijn grote verrassing trof ik na het open gaan in een bloem zowaar een parel. Net zoals je bij het openen van een oester een echte parel kunt vinden.

Het was heel bijzonder. Als je dat ook wilt zien, ga dan naar mijn filmpje dat ik op YouTube heb gezet. **Het heet "Een parel in de passiebloem."**

<https://youtu.be/k35FrZthVds?si=Mcxdct4U2fG2FMby>

De passiebloem: symbolisch voor het lijden van Jezus

Passievruchten

Passiebloem met parel Foto's: Johan van Zijl Langhout

Oorkonde

behorende bij de

Lendersprijs 2023

uitgereikt 11 november 2023 aan

Tineke Lous

RAVON

Lendersprijs 2023 voor Tineke Lous

Op de RAVON-dag van 11 november 2023 werd Tineke, coördinator waterwerkgroep IVN VEV, verrast met de Lendersprijs 2023. Deze prijs wordt jaarlijks door het RAVON, stichting Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland, toegekend aan een persoon of een werkgroep die een grote bijdrage heeft geleverd aan de bescherming van reptielen, amfibieën en/of vissen (<https://www.ravon.nl/Lendersprijs>). Met de inzet van alle leden van de waterwerkgroep wordt al meer dan 18 jaar in de Kempen de kamsalamander in poelen langs de Dommel, en vanaf 2018 de Beekprik in Keersop en Beekloop, gevolgd. Deze gegevens worden gebruikt door Natuurmonumenten, Ravon en het Waterschap. Dit heeft mede bijgedragen aan betere inzichten in de verspreiding, waterkwaliteit en het aanleggen van nieuwe poelen.

Cursussen en lezingen 2024

JANNIE LANDA

In november sloten we de cursus ‘Natuur in Kempen’ af. Wat een geweldig leuke en geïnteresseerde groep was het weer. Tijdens de eerste excursie in april hadden we de mutsen nog op en in november konden we ze weer goed gebruiken. Daar tussenin hebben we alleen maar warme dagen gehad; steeds geboft met het weer en dat is dan dubbel genieten. Behalve dat het erg gezellig was is er veel geleerd. ‘Ik kan nu ook weer veel meer vertellen over de natuur als ik als ik met vrienden of familie aan het wandelen ben’.

Natuur in de Kempen, zojuist afgesloten cursus Foto: Jannie Landa

De rups op de foto in dit artikel zagen we op de heide. Het is de rups van een nachtvlinder die overdag te zien is. In de winter overleeft de vlinder onder de grond.

Fotograaf is Jos Bonninga

De regiogroep cursussen gaat opnieuw aan de slag met een cursus Natuur in de Kempen. Deze bestaat weer uit 6 themabijeenkomsten en 6 excursies. De bijeenkomsten vinden vanaf het voorjaar 2024 plaats tot in het najaar

Rups van de wapendrager Foto: Jos Bonninga

van 2024 in verschillende natuurgebieden in de Kempen. (Veldhoven, Eindhoven, Vessem, Bergeijk, Cranendonck, Kempenland West, Valkenswaard, Waalre). Onderwerpen die aan bod komen zijn: beekdalen, bossen, herfstverschijnselen, heide, insecten, planten, vogels, biodiversiteit, cultuur en landschap. Mensen die vorig jaar op de wachtlijst moesten worden geplaatst zullen worden benaderd om deel te nemen, maar belangstellenden kunnen zich nu zelf ook al melden bij het secretariaat. De definitieve data worden bekend gemaakt via de nieuwsbrief en via de website.

Cursussen en lezingen in de afdeling.

Voor wie het liever dichterbij huis zoekt (het gebied van de afdeling Veldhoven Eindhoven Vessem) of wie liever een minder omvangrijk programma volgt is er een aanbod waarbij een aantal van dezelfde onderwerpen aan bod komen maar ‘opgeknipt’ in een lezing en een excursie. Zo is er op 19 maart een thema-avond over vogels en beekdalen, gevolgd door een excursie op 23 maart.

Op 14 mei een thema-avond over vlinders en nectar- en waardplanten gevolgd door een excursie op 18 mei.

Op 3 september hebben we een avond over het Voedselbos en we krijgen op 7 september een rondleiding in Vessem bij het voedselbos Dorp aan de Beek.

In het najaar komt er een combinatie van theorie en praktijk over herfstverschijnselen.

De cursussen en lezingen zijn bedoeld voor zowel leden als niet-leden. Als lid kun je dus ook één of meerder introducees meenemen.

Aziatische hoornaar

DIT ARTIKEL IS VIA JOS DE BRUIJN AANGEBODEN DOOR WIL BRANS, HOB-BYIMKERIJ 'DE BLAUWE BIJ'

De Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*) is een invasieve exoot die sinds een aantal jaren vooral in Zuid-Nederland wordt aangetroffen. De hoornaar is schadelijk voor honingbijen, wilde/solitaire bijen, hommels en andere bestuivende insecten. Bekijk hoe je een Aziatische hoornaar en het nest snel herkent. En lees wat je kunt doen als je een Aziatische hoornaar ziet vliegen.

Hoe herken je een Aziatische hoornaar?

Een wesp van 2-3 cm lang, zwart borststuk, zwarte antennes, geel uiteinde aan de poten, achterlijf met 2 smalle en 1 brede oranje band. Koningin en werkster ongeveer even groot

Nest van de Aziatische hoornaar

De Aziatische hoornaar maakt 2 nesten. Eentje in het voorjaar en eentje in de zomer. In de zomer wordt het voorjaarsnest te klein en zoeken de hoornaars een plek voor het zomernest. Ze maken hun nieuwe nest hoog in de bomen, waardoor het vaak moeilijk te zien is vanaf de grond. In de herfst is het nest zo groot als een skippybal.

Aziatische hoornaar en nest melden

Maak een foto van de hoornaar en onthoud de locatie.

Geef je melding door via waarneming.nl.

Krijg je bevestiging dat het inderdaad om een Aziatische hoornaar gaat? Wat je dan kunt doen, hangt af van wanneer u de hoornaar heeft gezien.

Hoornaar gezien van juli tot en met september? Dan gaat het waarschijnlijk om een **werkster**. Kijk in welke richting de werkster wegvliegt en markeer de richting op een plattegrond van de locatie. Zie je meer werksters? Markeer hun wegvliegrichting dan ook op de plattegrond en geef

dat ook door. Dit helpt om het nest om te sporen.

In de handleiding *Zomernest Aziatische hoornaar opsporen* | *EIS - kenniscentrum voor insecten en andere ongewervelden* staat precies beschreven staat hoe een zomernest gevonden kan worden.

Probeer een aantal goede foto's te nemen, ook van de hoornaars bij het nest.

Geef je melding van het nest door via waarneming.nl.

Na je melding kijkt EIS - kenniscentrum voor insecten en andere ongewervelden of de waarneming inderdaad een nest van de Aziatische hoornaar is en vermeldt dit op hun site. Een bestrijdingsassistent bekijkt deze lijst regelmatig en geeft de melding door aan de contactpersoon van de plaatselijke Imkersvereniging. Deze contactpersoon krijgt dus meerdere meldingen en probeert de vlieglijnen/richtingen van de Aziatische Hoornaar uit te zetten op een kaart om daarmee vast te kunnen stellen waar het nest zich ongeveer moet bevinden. Hierna kan het nest gezocht worden en door een professionele bestrijder geruimd worden.

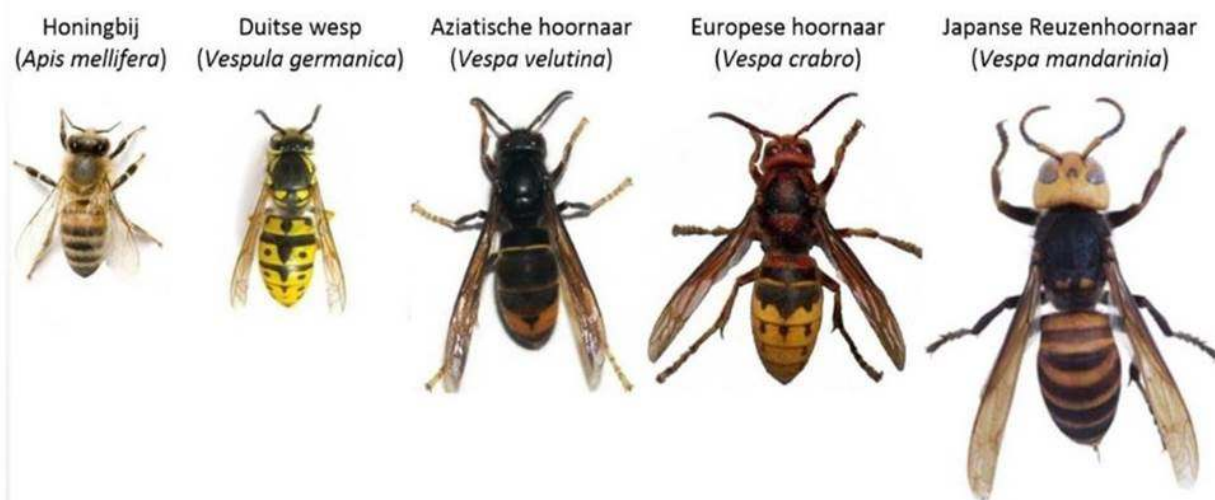
Hoornaar gezien van oktober tot en met december? Het gaat dan waarschijnlijk om een koningin. Kijk of je die kunt vangen. Je kunt de koningin doodmaken in de vriezer. Er is geen nest.

Is de Aziatische hoornaar gevaarlijk? De Aziatische hoornaar is groter dan de gewone wesp die we allemaal kennen, maar kleiner dan de Europese hoornaar. Hoornaars zijn dus niet de enorme monsterwespen waarvoor ze vaak worden uitgemaakt.

Alleen als je allergisch bent kan een steek gevaarlijk zijn. Neem in dat geval zo snel mogelijk contact op met een arts. Een steek van een (Aziatische) hoornaar kan pijnlijker zijn dan een steek van een gewone wesp. De kans dat je door een hoornaar wordt gestoken, is echter veel kleiner dan dat je door een gewone wesp wordt gestoken. Hoornaars komen namelijk niet af op zoetheid en eten.

Aziatische hoornaar in Nederland

De Aziatische hoornaar staat op de zogenoemde *Unielijst voor invasieve exoten*. Dat betekent dat de Europese Unie heeft afgesproken dat verspreiding van de Aziatische hoornaar zoveel mogelijk voorkomen moet worden.

Beleef de natuur

*We wensen je een 2024
bomvol ontdekkingen*

het bestuur:

*Jos, Gerard, Cor,
Claudia, Tineke en Etje*